

زیست‌شناسی راهی همگانی و بی‌انتها برای شناخت خدا

گفت و گو با رضا مقدسی،
معلم زیست‌شناسی و دانشجوی دکتری
فیزیولوژی جانوری دانشگاه شهید چمران

با عنوان «بررسی اثرات تجویز تستوسترون در دوران حاملگی بر سطح پلاسمایی تستوسترون مادری و رشد و تکامل دستگاه تولید مثل در جنین رت» با احراز درجه عالی و با معدل «الف» فارغ‌التحصیل شد.

اشاره

رضا مقدسی در سال ۱۳۵۲ در شهرستان شیروان در استان خراسان شمالی متولد شد. او دوران ابتدایی، راهنمایی و متوسطه را در این شهر به پایان رساند و همواره جزو دانش‌آموزان ممتاز مدرسه بود. در سال ۱۳۷۰ ضمن کسب رتبه اول در امتحانات نهایی سال چهارم تجربی، در رشته دبیری زیست‌شناسی دانشگاه تربیت‌معلم تهران (خوارزمی کنونی) پذیرفته شد و در سال ۱۳۷۴ با کسب رتبه ۲۰ کنکور کارشناسی ارشد، در رشته فیزیولوژی جانوری دانشگاه فردوسی مشهد پذیرفته شد. در بهمن‌ماه ۱۳۷۷ ضمن دفاع از تز کارشناسی ارشد خود،

او بعد از فراغت از تحصیل، در دبیرستان‌های مشهد، بجنورد و شیروان به تدریس زیست‌شناسی مشغول شد. در سال ۱۳۸۴ با تشکیل استان خراسان شمالی به‌عنوان اولین سرگروه زیست‌شناسی استان انتخاب شد و هم‌زمان عضویت در کمیته استانی برنامه درسی ملی و کمیته بررسی تألیفات معلمان استان و نمایندگی گروه‌های علوم پایه را تا سال ۱۳۹۳ به عهده داشت. به علاوه، افتخار عضویت در انجمن‌های علمی و آموزشی را نیز داشته است. او همچنین سردبیری مجله علمی - آموزشی «عصر زیست‌شناسی» در خراسان شمالی را نیز برعهده داشت.

او در سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۸۴ به ترتیب به‌عنوان دبیر نمونه شهرستان شیروان و دبیر نمونه استان خراسان شمالی برگزیده شد. در سال ۱۳۹۳ در کنکور دکتری شرکت کرد و اکنون در دوره دکتری رشته فیزیولوژی جانوری (گرایش نوروساینس) دانشگاه شهید چمران اهواز (روزانه) مشغول به تحصیل است. از ایشان مقالات متعددی در زمینه‌های علمی - آموزشی، به‌ویژه فیزیولوژی جانوری در این نشریه به چاپ رسیده است.

مهم‌ترین مشکل کمبود وقت است. با تمام برنامه‌ریزی و تلاشی که به خرج می‌دهم، همیشه موضوعات کار نشده فراوان دارم

آیا می‌توان برای حل مشکلات ریز و درشت بشری، بدون همکاری علم زیست‌شناسی راهی پیدا کرد؟

سال‌هاست که

بسیاری از نوشته‌های شما در مجله رشد آموزش زیست‌شناسی چاپ شده است. انتشار این آثار چه تأثیری روی خود شما و روی دانش‌آموزان تان داشته است؟

اینجانب سعی می‌کنم مصداق جمله معروف «میاسای زآموختن یک‌زمان» باشم. لذا، سعی می‌کنم بیشترین فرصت ممکن را صرف آموزش و پژوهش کنم. مجله رشد آموزش زیست‌شناسی هم به نوعی فرصت آموزشی محسوب می‌شود. از طرفی دنیای زیست‌شناسان بسیار رنگارنگ و شگفت‌انگیز است. به قول استاد سخن:

برگ درختان سبز در نظر هوشیار

هر ورقش دفتری است، معرفت کردگار

چندی قبل تصویری از DNA دیدم: نردبانی حلقوی در زمینه‌ای آسمانی. بلافاصله مقاله‌ای با عنوان DNA نردبانی رو به خدا نوشتم که خوشبختانه مقاله و عکس مورد نظر در این مجله چاپ شد. در عصر بی‌هویتی و سرگشتگی بشر، آیا زیست‌شناسی راهی همگانی و بی‌انتها با هزاران خط، برای شناخت خدا نیست؟ آیا می‌توان برای حل مشکلات ریز و درشت بشری، بدون همکاری علم زیست‌شناسی راهی پیدا کرد؟ بنابراین، کافی است عینک‌مان را شفاف‌تر کنیم.

آیا باز خوردهایی پس از انتشار این تجربه‌ها داشته‌اید، مثلاً تاکنون به خاطر نشر این تجربه‌ها از شما قدرشناسی شده است؟

البته. چاپ اولین مقاله‌ام در مجله رشد آموزش زیست‌شناسی شادی و انرژی مضاعفی به من و خانواده‌ام هدیه کرد. تاکنون بیش از بیست نوشته یا شاید بتوان گفت مقاله، از من در مجله رشد آموزش

جامعه ما، به
تلاش معلمان و
فرهیختگان نیاز
دارد. وظیفه ما
فرهنگ‌سازی
است

بازنشستگی فرصت لازم را برای ثبت تجربیات
آموزشی بدهد.

ویژگی‌های معلم موفق از دیدگاه شما کدام‌اند؟

به‌نظر این‌جانب اکثر معلمان این مرز و بوم در
امر آموزش، نمونه و الگو هستند؛ ولی شاید انجام
فعالیت‌های متنوع علمی و آموزشی باعث گزینش
تعداد اندکی از ایشان به‌عنوان معلم نمونه می‌شود. به
نظر من یک معلم در درجه اول باید به تقدس و نقش
ارزنده خود در پیشرفت جامعه ایمان قلبی داشته
باشد تا بتواند در امر تدریس جدی و خستگی‌ناپذیر
باشد. در درجه دوم، معلمان نمونه برای موفقیت در
امر تدریس به‌طور دائم به کسب مهارت‌ها و تخصص-
های علمی و فنی لازم اهتمام ورزند و اطلاعات علمی
خود را همواره به روز کنند. برای نیل به این هدف
داشتن آشنایی کافی با زبان‌های علمی و رایانه
امری اجتناب‌ناپذیر است. همچنین با توجه به اینکه
تدریس فرایندی چندبعدی است؛ موفقیت در آن
مستلزم برقراری رابطه عاطفی مناسب با شاگردان،
ضمن حفظ شأن و موقعیت معلمی دارد. بنابراین،
معلمان باید نیازهای عاطفی-روانی دانش‌آموزان و
تفاوت‌های فردی آن‌ها را در نظر بگیرند.

به‌نظر شما چه عواملی می‌توانند موفقیت معلم را رقم بزنند؟

با توجه به اینکه تعلیم کاری فکری است، لذا بدون
آرامش روحی و روانی مناسب و سلامت جسمی
کافی نمی‌توان معلمی کرد. این جنبه از کار به محیط
خانواده مربوط می‌شود. سپس پشتکار و جدیت در
کسب مستمر علم و انتقال آن به شاگردان باید در
دستور کار باشد. به علاوه، معلم در کسب علم و دانش
نیاز به تواضع و فروتنی دارد. به قول ابن‌سینا دانشمند
بزرگ ایرانی «تا بدین جا رسید دانش من، که همی
بدانم، که نادانم». از دیگر عوامل مؤثر در این زمینه، با
توجه به پیشرفت‌های سریع دانش، آشنایی با ابزارهای
نوین آموزشی و پژوهشی مانند رایانه و اینترنت است.
این ابزارها امکانات مناسبی برای پیشرفت سریع و
نیل به اهداف آموزشی را فراهم می‌کنند. همچنین،
دارا بودن اخلاق انسانی و تعامل مناسب با همکاران و
کادر اداری آموزشگاه نیز شرایط روحی مناسبی برای
موفقیت معلمان در آموزش فراهم می‌کنند.

این همه گفتیم لیک اندر بسیج

بی‌عنایات خدا هیچیم، هیچ

قطره دانش تو بخشیدی ز پیش

متصل گردان به دریا‌های خویش (مولوی)

زیست‌شناسی چاپ
شده است. با توجه به
علاقه خاص این‌جانب
به رشته زیست‌شناسی
و طبیعت، به‌طور دائم در فکر
موضوعات جدید هستم و همواره چند
موضوع را برای نوشتن در ذهن می‌پرورانم. شاید
خیلی از دوستان نزدیک از این موضوعات اطلاع
نداشته باشند؛ مگر اینکه خودشان مجلات رشد را
مطالعه کنند. چاپ مقالات در این نشریه در انتخاب
معلم نمونه لحاظ می‌شود. البته با امتیاز بسیار محدود
که امیدوارم اصلاح شود.

اگر همکاران شما بخواهند مانند شما به فعالیت علمی آموزشی بپردازند، چه توصیه‌هایی برای آنان دارید؟

اول اینکه باید واقعاً عاشق باشند. معلمی تلفیقی از
عشق و علم و هنر است. عاشق مبین، عاشق بشریت
و عاشق علم. برای موفقیت بیشتر، باید به ابزارهای
علمی و فنی روز تجهیز شوند. اگر به خودمان رجوع
کنیم و ببینیم که دنبال چه چیزی هستیم و هدف
واقعی ما در زندگی چیست، موضوعات بسیار زیادی
کشف می‌کنیم. به‌نظر من فلسفه زندگی را باید برای
خود دوباره تعریف کنیم. به دنبال بازکردن افق-
های جدید باشیم. جامعه ما، به تلاش معلمان و
فرهیختگان نیاز دارد. وظیفه ما فرهنگ‌سازی است.
از طرفی با برنامه‌ریزی می‌توان همه فعالیت‌های
مفید را انجام داد: کار، تدریس، مسافرت و ورزش.
آیندگان درباره ما قضاوت خواهند کرد. برای آن‌ها
خوشنام باشیم.

آیا شما با مشکلاتی هم‌روبرو هستید؟

مهم‌ترین مشکل کمبود وقت است. با تمام
برنامه‌ریزی و تلاشی که به خرج می‌دهم، همیشه
موضوعات کار نشده فراوان دارم. امیدوارم دوران

دارا بودن
اخلاق انسانی و
تعامل مناسب با
همکاران و کادر
اداری آموزشگاه
نیز شرایط روحی
مناسبی برای
موفقیت معلمان
در آموزش فراهم
می‌کنند